

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-558-7-47>

THE CONTENT OF THE ADMINISTRATIVE LEGAL PERSONALITY OF THE SECURITY AND DEFENSE FORCES IN ENSURING NATIONAL SECURITY

ЗМІСТ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ СИЛ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Truba R. M.

*Doctor of Philosophy in Law,
Doctoral Student*

Scientific Institute of Public Law

<https://orcid.org/0009-0003-0971-8350>

Труба Р. М.

*доктор філософії з галузі знань
право,*

докторант

*Науково-дослідного інституту
публічного права.*

<https://orcid.org/0009-0003-0971-8350>

Розглядаючи сутнісний зміст адміністративної правосуб'єктності сил безпеки та сил оборони з приводу забезпечення національної безпеки, що сьогодні є питанням, якому приділяється фрагментарна увага учених [див., напр.: 1, с. 268; 2], насамперед слід зазначити, що адміністративна правосуб'єктність суб'єктів владних повноважень у контексті національної безпеки в цілому являє собою передбачену нормами адміністративного права здатність суб'єктів владних повноважень набувати і реалізовувати повноваження у сфері забезпечення національної безпеки, виконуючи таким чином державні функції щодо захисту та посилення національної безпеки, а також нести юридичну відповідальність за порушення законодавства в даній сфері (неналежне виконання своїх повноважень). Зважаючи на це адміністративна правосуб'єктність сил безпеки та сил оборони з приводу забезпечення національної безпеки являє собою комплексну юридичну конструкцію, котра відображає засновану на нормах законодавства і принципах права здатність (спроможність) відповідних суб'єктів: по-перше, отримувати (набувати) передбачені адміністративним законодавством повноваження з охорони, захисту та зміцнення національної безпеки; по-друге, реалізовувати ці повноваження в належній мірі (в результаті повинні бути забезпечені умови національної безпеки); по-третє, нести юридичну відповідальність у разі порушення (або ж неналежного виконання) покладених на них обов'язків.

Отже, осмислюючи зміст досліджуваної правосуб'єктності сил безпеки та сил оборони саме як суб'єктів забезпечення національної

безпеки важливо враховувати те, що відповідно до п. 17 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про національну безпеку України» під «силами безпеки» законодавець розуміє правоохоронні, розвідувальні органи, органи спеціального призначення з правоохоронними функціями, сили цивільного захисту та інші органи, наділені функціями правоохорони. При цьому «сили оборони» відповідно до п. 18 ч. 1 ст. 1 зазначеного Закону України включають Збройні Сили України та інші військові формування, створені згідно із законами України, а також правоохоронні (зокрема, органи спеціального призначення) і розвідувальні органи, які виконують завдання в інтересах оборони держави. Зважаючи на це закономірним буде зробити висновок, що суб'єкти, які відносяться до сил безпеки і до сил оборони, вже в силу свого адміністративно-правового статусу володіють сукупністю ключових публічно-правових повноважень (наприклад, правом застосовувати певні заходи примусу, здійснювати оперативно-розшукову діяльність, приймати рішення про обмеження прав і свобод у передбачених законом випадках та ін.), а з іншого – зобов'язані використовувати надані їм засоби та методи здійснення управлінської діяльності (у частині реалізації правоохоронних, оборонних та інших повноважень) строго в рамках закону, виходячи з принципів верховенства права, законності, пропорційності та невідворотності юридичної відповідальності. Таким чином, наявність зазначених характеристик галузевого статусу цих суб'єктів дозволяє стверджувати, що ці суб'єкти володіють здатністю володіти певними (спеціальними і особливими) повноваженнями, реалізовувати ці повноваження і нести за них відповідальність, саме як суб'єкти забезпечення національної безпеки, котрі безпосередньо впливають на сферу безпеки, використовуючи властиві їм способи та засоби публічно-правового впливу.

Враховуючи це можемо дійти висновку, що для адміністративної правосуб'єктності сил безпеки та сил оборони з приводу забезпечення національної безпеки характерними є такі риси:

1) властива лише законодавчо визначеному колу суб'єктів адміністративного права – тим суб'єктам, які законодавством України віднесені до сил безпеки і сил оборони;

2) ґрунтується на принципах права, а також на загальних і спеціальних нормах адміністративного законодавства щодо забезпечення національної безпеки

3) характеризується особливою метою, яка зводиться до визначення базового обсягу юридично значущої спроможності сил безпеки і сил оборони ефективно та повноцінно забезпечувати охорону, захист і зміцнення національної безпеки України як правової та демократичної держави

4) окреслює здатність суб'єкта набувати, реалізувати і нести відповідальність за реалізацію спеціальних повноважень, які властиві тільки суб'єктам, які віднесені до сил безпеки і до сил оборони, й безпосередньо вирішують завдання забезпечення національної безпеки;

5) передбачає наявність суворих вимог до планування, організації та здійснення кадрової політики відповідних органів, що обумовлено специфікою їх службових завдань і функцій. Важливість цієї характеристики досліджуваної правосуб'єктності обумовлена тією обставиною, що саме від компетентності та надійності персоналу відповідного органу публічної служби (насамперед від професійних публічних службовців) залежить реальна здатність (спроможність) такого суб'єкта ефективно реалізовувати свої повноваження в цілому та в сфері забезпечення національної безпеки, зокрема.

Таким чином, відзначимо, що адміністративна правосуб'єктність сил безпеки та сил оборони являє собою складну юридичну конструкцію, яка, будучи теоретичною категорією, має особливе практичне значення, адже відображає здатність (спроможність) того чи іншого суб'єкта адміністративного права, який законодавцем відноситься до сил безпеки або ж до сил оборони, набувати права та обов'язки (повноваження) стосовно забезпечення національної безпеки, а також відповідальним чином реалізовувати їх, обумовлюючи у результаті цього досягнення мети функціонування системи забезпечення національної безпеки в конкретному напрямку відповідної забезпечувальної діяльності. Отже, доходимо думки, що означена адміністративна правосуб'єктність в дійсності постає в якості системоутворюючого складового елементу режиму публічного адміністрування в Україні, що являє собою важливу правову гарантію того, що функції з охорони, захисту та забезпечення національної безпеки: по-перше, будуть реалізовані суб'єктами, дійсно здатними розуміти суть цих функцій та своєчасно, повноцінно й ефективно реалізувати такі функції, керуючись нормами законодавства та вимогами принципів права; по-друге, в разі їх не реалізації (неналежної реалізації) будуть реалізовані в результаті діяльності суб'єктів контрольно-наглядової діяльності, які здійснюють контроль (нагляд) за діяльністю сил безпеки та сил оборони в частині належного виконання ними, покладених на них повноважень та притягнення їх до юридичної відповідальності за наявності для цього нормативних, фактичних і процедурних підстав та умов.

Література:

1. Братель С.Г. Національна поліція як суб'єкт забезпечення національної безпеки. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2023. № 1. С. 267–270. doi:10.32850/sulj.2023.1.46.
2. Терлецький А.В. Спеціальна правосуб'єктність органів публічного управління в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2023. № 64. С. 60–65. doi:10.32841/2307-1745.2023. 64.12.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-558-7-48>

**SOME ISSUES OF PREVENTING CORRUPTION IN THE FIELD
OF COMPLETE GENERAL SECONDARY EDUCATION**

**ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ
У СФЕРІ ПОВНОЇ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

Minkovska I. I.

*Applicant
The Scientific Institute
of Public Law*

Міньковська І. І.

*здобувач
Науково-дослідний інститут
публічного права*

В Україні корупційна практика в галузі освіти включає хабарі й незаконну плату за освітні послуги, які мають бути безкоштовні, академічне шахрайство, затримання зарплат учителів, просування по службі й призначення на посади на основі особистих переваг, стягування з учнів плати за «репетиторство» з метою вивчення програми для складання обов'язкових іспитів, яка повинна вивчатися в класі, незаконні закупівлі підручників, укладання корупційних контрактів тощо. Корупція впливає на систему освіти двоюко. По-перше, через тиск, який вона чинить на державні ресурси і, як наслідок, на освітній бюджет, що в більшості країн є основним компонентом державних витрат. Такого роду корупція може викликати зростання цін, падіння ефективності роботи уряду й надання послуг, скорочення інвестицій в освітні послуги. По-друге, корупція впливає на вартість освітніх послуг, їх обсяг та якість. Учні, які здобувають освіту корумпованих освітніх системах, можуть не отримати навичок, необхідних для того, щоб скористатися наявними можливостями й зробити свій внесок в економічний і соціальний розвиток держави. Крім того, корупція впливає на формування цінностей та етичних норм молоді й здатна підірвати базові цінності цілого покоління. Найтипівішими корупційними практиками,